

В. ТОРДЕН

НАЙНОВІШИЙ

САМОНАВЧАТЕЛЬ

ДЛЯ

СЕМИСТРУННОЇ ГІТАРИ

ЗА НОТНОЮ Й ЦИФРОВОЮ СИСТЕМАМИ
З ДОДАТКОМ 40 НАЙПОПУЛЯРНІШИХ П'ЄС,
УМІЩЕНИХ ЗА СТУПЕНЕМ ТРУДНОСТІ

З М І С Т:

1. Гітарний вальс	23. Повлотилий, золотий»
Саратовська частушка
2. «Хаз булат удалой»
пісня	24. «Коло струмка» Вальс
муз. М. Кодейшка
3. «Баламути» нар. пісня	25. Військовий марш муз.
Ф. Шуберта
4. Швидкі як хвилі	26. «Дивлюсь я на небо»
муз. В. Заремби
5. Хор в оп. «Катерина»
муз. Аркаса	27. «Вперед народе йди»
Італійська комсомольська
пісня
6. Сміло товариші в ногу»	28. Вальс муз. С. Байнес
7. «По улице мостовой»
пісня	29. Арія в оп. «Травиата»
муз. Верди.
8. «Чарівний вальс»	30. «Гюльчера» Вірменська
мелодія
9. «Бубенці» пісня	31. Вальс в оп. «Корневільські
дзвони» муз.
Планкета
10. «Місяцю ясний» в оп.
«Запорожець за Дунаєм»
муз. Гулак-Артемовського	32. «Ми лише знайомі»
Романс
11. Гавот муз. Глюка	33. Дуєт в оп. «Винова кра-
ля», муз. П. Чайковського
12. «Два песики» Вальс	34. Мазурка № 2 муз. Г. Ве-
нявського
13. «Санта Лючія» Неаполі-
танська нар. пісня	35. «Дарлінг»
14. «Как у наших у ворот»
російська нар. пісня	36. Марш в оп. «Фауст»
муз. Гуно
15. «Хусточко» укр. нар.
пісня	37. «Червона гвардія»
16. «Ми ковалі» революцій-
на пісня	38. Авіо марш
17. «Полька»	39. «Інтернаціонал»
18. «Камаринська»	40. Марш «Буденний»
19. Вальс в оп. «Сільва»
муз. Е. Кальмана	
20. «Карапет» Наурська
лезгінка	
21. «За Уральським хреб-
том» нар. пісня про
Стеньку Разіна	
22. «Коли розлучаються
двое» муз. М. Лисенка	

В. ТОРДЕН

Н О В Е Й Ш И Й

САМОУЧИТЕЛЬ

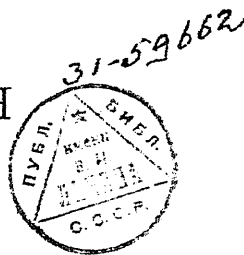
ДЛЯ

СЕМИСТРУННОЙ ГИТАРЫ

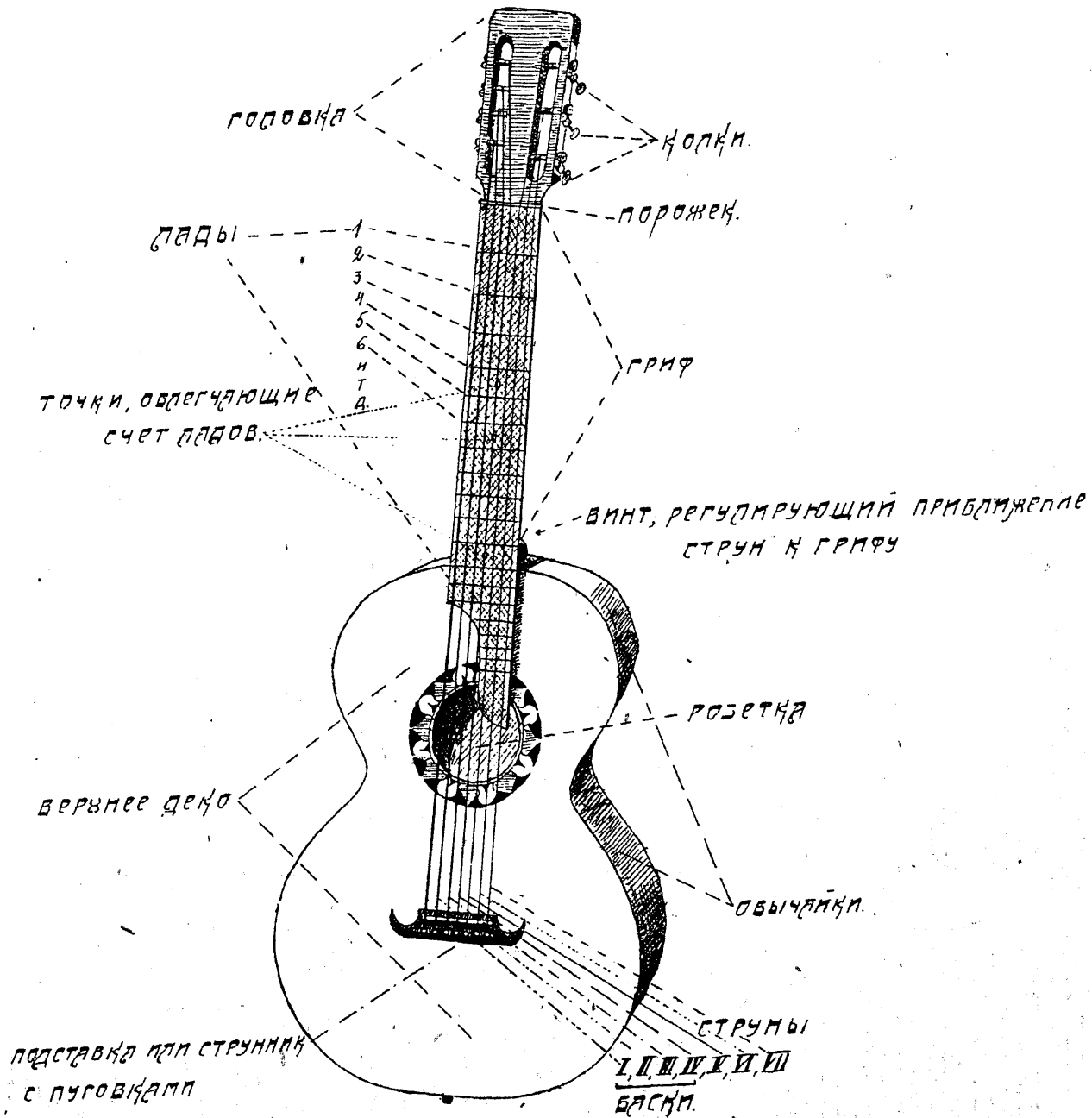
ПО НОТНОЙ И ЦИФРОВОЙ СИСТЕМАМ
С ПРИЛОЖЕНИЕМ 40 ПОПУЛЯРНЕЙШИХ ПЬЕС,
РАСПОЛОЖЕННЫХ ПО СТЕПЕНЯМ ТРУДНОСТИ

СО Д Е Р Ж А Н И Е:

1. Гитарный вальс	23. «Золотистый золотой»
Саратовская частушка
2. «Хаз булат удалой»
песня	24. «У ручья» Вальс муз.
М. Кодейшко
3. «Баламуты» нар. песня	25. Военный марш муз. Ф.
Шуберта
4. «Быстры как волны»	26. «Дивлюсь я на небо»
муз. В. Зарембы
5. Хор на оп. «Катерина»
муз. Аркаса	27. «Вперед народ иди»
Итальянская комсомоль-
ская песня
6. «Смело товарищи в ногу»	28. Вальс муз. С. Байнес
7. «По улице мостовой»
песня	29. Ария из оп. «Травиата»
муз. Верди
8. «Волшебный вальс»	30. «Гюльчера» Армянская
мелодия
9. «Бубенцы» песня	31. Вальс из оп. «Корне-
вильские колокола» муз.
Планкета
10. «Місяцю ясний» из оп.
«Запорожець за Дунаєм»
муз. Гулак-Артемовського	32. «Мы только знакомы»
Романс.
11. Гавот муз. Глюка	33. Дуэт из оп. «Пиковая
Дама» муз. П. Чайков-
ского
12. «Две собачки» Вальс	34. Мазурка № 2 муз. Г. Ве-
нявского
13. «Санта Лючія»	35. «Дарлинг»
14. «Как у наших у ворот»
русская нар. песня	36. Марш из оп. «Фауст»
муз. Гуно
15. «Хусточко» укр. нар.
песня	37. Красная гвардия
16. «Мы кузнецы» револю-
ционная песня	38. Авио-марш
17. «Полька»	39. Интернационал
18. «Камаринская»	40. Марш «Буденный»
19. Вальс из оп. «Сильва»
муз. Э. Кальмана	
20. «Карапет» Наурская
лезгинка	
21. «За Уральским хреб-
том» нар. песня «про
Стеньку Разина»	
22. «Когда разлучаются
двое» муз. Н. Лисенко	

Київський Міськвіт № 2888
11-та друкарня УПО. Київ,
Сінний майдан, № 14
З. № 3878—10.000 12 стор.
1931 р.

Найновіший підручник-самоук до семиструнної гітари.

Шостиструнна еспанська гітара прийшла на схід Європи в другій половині XVIII ст. Тоді ж вона й придбрала свою струну й переробила свій первісний стрій. З такому вигляді вона тепер надзвичайно широко розповсюджена, як улюблений інструмент серед усіх шарів суспільства. Її співучий тон, здібність до акомпаніменту, досить значні технічні можливості взагалі, — і по-наддюжчи нескладна справа основних засобів гри — були причиною такого її розповсюдження.

Хоч гітара — інструмент здебільшого аматорський, проте ж вона має серед своїх прихильників і деякого з славних і вісних музик: Берліоза, Паганіні, Сихра, Соловйова, Бісоцького й славного сучасного віртуоза Сеговія.

Видаючи цього підручника-самоука, — Київське Музичне Підприємство йде назустріч аматорові, що бажає самостійно вивчитися грати на гітару. А подаючи в цьому підручнику стислий повний курс читання нот, — автор цього, щоби зробити підручника як найпріступнішим, — весь матеріал, в тому числі й 40 доданих найпопулярніших п'єс, — розташував за цифровою й за нотною системами.

I.

До корпусу гітарного, що уявляє собою деревляний оброб характерної форми з відтулиною, «голосником»,

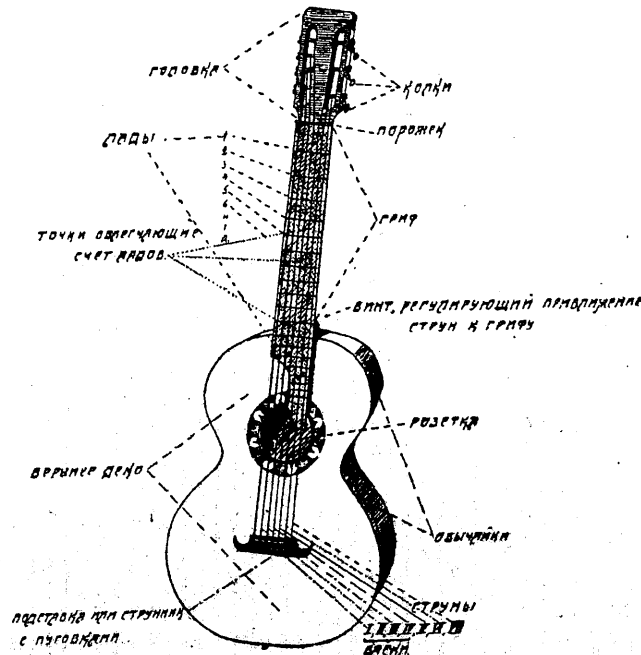
Новейший общедоступный самоучитель для семиструнной гитары.

Появившись в России во второй половине XVIII столетия, шестиструнная испанская гитара приобрела седьмую струну, изменила первоначальный строй и получила в таком виде широкое распространение, в качестве излюбленного инструмента всех классов населения благодаря своему певучему тону, способности аккомпанировать голосу, значительным техническим возможностям и сравнительной несложности основных приемов игры. Являясь по преимуществу инструментом любительским, она насчитывает среди своих приверженцев много славных имен, как Берлиоз, Паганини, Сихра, Соловьев, Высотский и наш знаменитый современник-виртуоз на гитаре Сеговия.

Выпуская в свет настоящий самоучитель, Киевское Музыкальное Предприятие идет навстречу любителю, желающему заполнить свой досуг самостоятельным изучением игры на гитаре. Давая в настоящем издании в сжатой форме полный курс чтения нот, составитель преследуя цели наибольшей доступности, весь материал, в том числе и 40 прилагаемых популярных пьес, поместил по цифровой и по нотной системам.

I.

К корпусу гитары, представляющему из себя деревянную коробку характерной формы с отверстием —

приладжено за допомогою регульовного вінта ручку (Гриф) з накладкою, що поділено її поперечними «ладками» (див. малюнок). Поміж струнником (або кобилкою), що наклеєно її на верхняк (верхню деку), — і колочками на «голівці» натягнуто струни. Звучна частина їх міститься поміж струнником та порожком, що відокремлює голівку від грифу.

«розеткой», прикреплен с помощью регулирующего винта гриф с накладкой, разделенной поперечными «ладками» (см. рисунок). Между «струнником» (или подставкой), наклеенной на верхнее «деко», и «колками» на «голівке» натянуты струны, звучащая часть которых заключена между струнником и «порожком», отделяющим голівку от грифа.

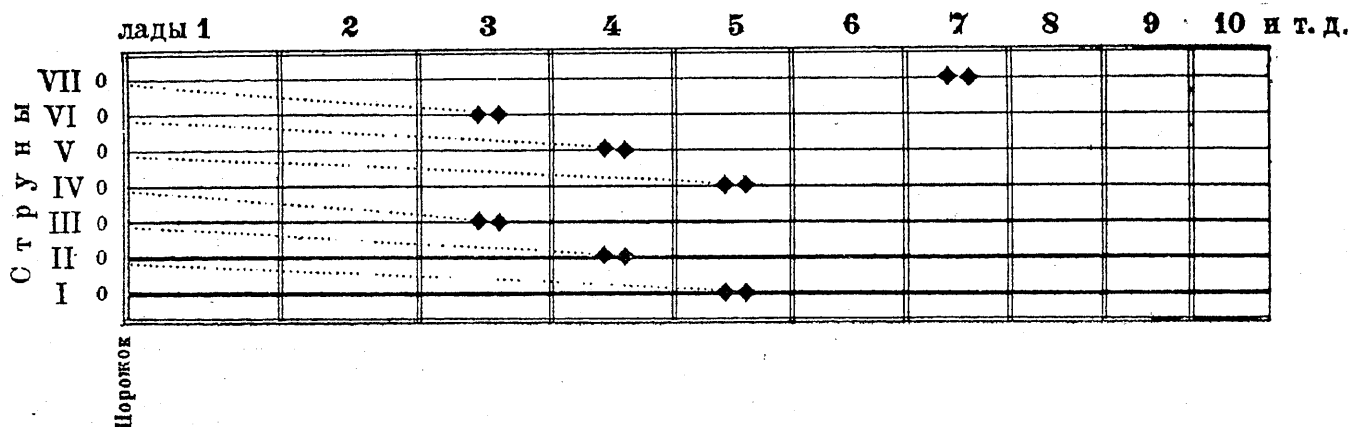
Гітара має сім струн: чотири баски (бручені) й три тонкі кішесві або металеві. Ліцять струни зліва направо (як по дивитися спереду), тобто починаючи з найтовстішого баска, по його звемо першим баском. Отже найтонша струна буде сьомою струною (див. той самий малюнок).

II.

Настроювання гітари—провадимо так:

- 1) Настроюємо VII струну так, щоби вона, натиснута на 7-мім ладку—подала б звук «ля» за камертоном¹⁾.
- 2) VI струну настроюємо так, щоби натиснута на 3 ім ладку вона дала б звук, однаковий з VII венатиснутою (VII⁰)
- 3) V струну настроюємо так, щоби натиснута на 4-м ладку давала б звук VI⁰.
- 4) Отже IV струна, натиснута на 5-м ладку, повинна подати звук V⁰.
- 5) III струна, натиснута на 3-м ладку, повинна подати звук IV⁰.
- 6) II струна, натиснута на 4-м ладку, повинна дати звук III⁰.
- 7) I (перший басок) струна, натиснута на 5-м ладку, повинна дати II⁰.

Все це краще зрозуміти, подивившись на цей малюнок:

Взагалі за чистим строем:

I — 12	подає звук	IV — 0
II — 12	" "	V — 0
III — 12	" "	VI — 0
IV — 12	" "	VII — 0

III.

Підчас гри гітара лежить похило на коліні лівої ноги, яку перекинута через праву. Головку ж грифа піднято майже на рівень з лівим плечем. Корпус інструменту виконавець притулює до тіла так, щоби всі струни йому було видно.

Правиця вільно лежить на верхню так, щоби вигнуті її пальці були над струнами, приблизно на віддалі одної восьмої частини їх довжини від кобилки.

Лівиця держить ручку (гриф), то обхоплюючи його в обох бобів, то підтримуючи її знизу великим пальцем.

¹⁾ Примітка: Умовімося раз назавжди струну визначити римською цифрою, а ладок арабською. Ліцью ладків провадимо завжди від поріжка. Венатиснуту вільну струну визначаємо нулем (напр. VI⁰).

Гітара має семь струн: четыре баска (ввитых) и три тонких, кишечных или металлических. Счет струн идет слева направо (если смотреть спереди), т. е. начиная от самого толстого баска, который называется первым баском, а самая тонкая струна т. образом назовется седьмой струной (см. тот же рисунок).

II.

Настройка гитары производится следующим образом:

- 1) Настраиваем VII струну таким образом, чтобы она, нажатая на 7-м ладу дала бы звук «ля» по «камертону»¹⁾.
- 2) VI струна настраивается таким образом, чтобы нажатая на 3-м ладу она давала бы звук, одинаковый с VII неприжатой (VII⁰)
- 3) V струна настраивается т. обр., чтобы нажатая на 4-м ладу давала бы звук VI⁰.
- 4) IV струна, таким же образом, нажатая на 5-м ладу должна дать звук V⁰.
- 5) III струна, нажатая на 3-м ладу, должна дать звук IV⁰.
- 6) II струна, нажатая на 4-м ладу, должна дать звук III⁰.
- 7) I (первый басок) струна, нажатая на 5-м ладу, должна дать II⁰.

Изложенное понятнее из следующей схемы:

Вообще при чистом строе:

I — 12	даёт звук	IV — 0
II — 12	" "	V — 0
III — 12	" "	VI — 0
IV — 12	" "	VII — 0

III.

При игре гитара наклонно лежит на колене левой ноги, перекинутой через правую, причем головка грифа находится почти на уровне левого плеча. Корпус инструмента прислонен к телу играющего таким образом, чтобы все струны были видны исполнителю.

Правая рука свободно лежит на верхнем деке так, чтобы согнутые ее пальцы находились над струнами приблизительно на расстоянии одной восьмой их длины от подставки.

Левая рука держит гриф, то обхватывая его с обеих сторон, то поддерживая его снизу большим пальцем.

¹⁾ Примечание: Условимся раз назавжди струну обозначать римской цифрой, а лад арабской. Счет ладков идет всегда от порожка. Ненажатая (открытая) струна обозначается нулем (напр. VI⁰).

Підчас гри на гітару працуюць всі десять пальців обох рук. Їх визначаємо в нотах так:

Пальці	великий	вказівний	середній	підмізний	мізний
Правиця	∨ або ∟
Лівиця	△	1	2	3	4

Пальці правиці, рухаючися простовисно напрямку струни, торкають струни самими кінчиками, великий же палець (△) рухається підчас гри вниз (зліва направо), а останні чотири (., .., ..., ...) — догори (справа — наліво). Отже, коли потрібно, наприклад, узяти акорд всіма п'ятьма пальцями правиці, то такий рух пальців її нагадує рух хапанья.

Рух такий одбувається лише в площині струн (тобто не слід ні втискувати струни в деку, не відтягати їх від інструменту).

Великий палець лівиці (△) підчас гри то охоплює гриф з одного боку, натискуючи один або декілька басків, — то притримує гриф знизу, в обох випадках подаючи підпору для натискування струн іншими пальцями. Поставка пальців також не однакова. Вони то падають простовисно на струни, то лягають на ручку (гриф) боком, натискуючи останнім суглобом, або навіть і цілком (всю довжиною своєю) дві або декілька, а часом й всі сім струн. Іноді всі чотири пальці містяться на одному й тому самому ладу, іноді — розтягуючися охоплюють чотири-п'ять ладів. Проте, в усіх випадках потрібно стежити, щоби натискування на струни було досить значним, бо без цього не можна дійти чіткого прозорого звуку.

IV.

Звуки, що уводять у будь-який музичний твір, розрізняємо щодо їхньої протяжності та височини. Знаками музичних записів («нотами») — одночасово висловлюємо й протяжність і височинь.

Усяка музика вимагає рівномірного руху, що його виявляємо в розміреній лічбі словами (напр. раз, два, три, чотири), або рівномірними ударами ноги. Звук, що триває чотири удари або міри, визначаємо кружком (○), його ми називаємо цілою нотю. Звук, що триває два удари, тобто вдвоє менший за попередній, визначаємо кружком з простовисною лінією; називаємо його половиною нотю, або просто половиною, (◡ або ◣). Звук, що довжиною своєю відповідає одному удару, звемо чвертю й визначаємо великою чорною крапкою також з простовисною рисою (◡ або ◣). Два звуки на один удар (вісімки) визначаємо кожною крапкою з простовисною рисою; додавши до неї хвостика (◡◡ або ◣◣). Чотири звуки на один удар (шістнадцятка) — визначаємо як вісімки, але ж з двома хвостиками (◡◡◡◡ або ◣◣◣◣). Декілька вісімок, що стоять поруч, здебільшого з'єднуємо однією загальною позою рисою, шістнадцятки з'єднуємо подвійною рисою.

Щоби краще з'ясувати собі поділення нотне — див. таблицю (на стор. VI).

На цій таблиці протяжності нотні показано графічно поземними рисами відповідної довжини. Протяжність цілої ноти для більшої конкретності вважимо за рівну чотирьом секундам, отже, протяжність половинної рівна

При грі на гітарі використовуються всі десять пальців обох рук, которые в нотах обозначаются следующим образом:

Пальцы:	Большой	указательный.	средний.	безымянный.	мизинец
Правая рука:	∨ или ∟
Левая рука:	△	1	2	3	4

Пальцы правой руки, двигаясь перпендикулярно к направлению струны, задевают за струны самими кончиками, причем большой палец (∟) движется при игре вниз (слева направо), а остальные четыре (., .., ..., ...) вверх (справа налево). Т. образом, при взятии, например, аккорда всеми пятью пальцами правой руки, движение пальцев последней напоминает хватательное движение. Движение это должно происходить в плоскости струн (т. е. не нужно ни вдавливать струны в деку, ни оттягивать их от инструмента).

Большой палец левой руки (△) при игре то охватывает с одной стороны гриф, прижимая один или несколько басков, то придерживает гриф снизу, в обоих случаях давая упор для нажатия струн остальными пальцами. Положение последних также различно. Они то падают отвесно на струны, то ложатся на гриф боком, нажимая последним суставом или даже всей длиной две или несколько, а иногда и все семь струн. Порой все четыре пальца располагаются на одном и том ладу, иногда растягиваются, охватывая четыре-пять ладов. Однако, во всех случаях нужно следить, чтобы нажатие на струны было достаточно сильным, без чего нельзя достичь ясного звука.

IV.

Звуки, составляющие любое музыкальное произведение, различаются между собой длительностью и высотой. В знаках музыкальной записи («нотах») одновременно выражена и длительность и высота.

Всякая музыка требует равномерного движения, выражающегося в размеренном счете словами (напр. раз, два, три, четыре) или равномерными ударами ноги. Звук, длящийся четыре удара и счета, обозначается кружком (○), называемым целой нотой. Звук, длящийся два удара, т. е. в два раза меньше предыдущего, обозначается кружком с вертикальной линией, называемым половиной нотой или просто половиной (◡ или ◣). Звук, по длине соответствующий одному удару, называется четвертью и обозначается жирной точкой также с вертикальной чертой (◡ или ◣). Два звука на один удар (восьмые) обозначаются каждая точкой с вертикальной чертой с присоединением к ней хвостика (◡◡ или ◣◣). Четыре звука на один удар (шестнадцатые) обозначаются, как восьмые, но с двумя хвостиками (◡◡◡◡ или ◣◣◣◣). Несколько восьмых и шестнадцатых, стоящих рядом, обыкновенно соединяются общей горизонтальной чертой, простой для восьмых и двойной для шестнадцатых.

Для уяснения деления нот см. таблицу (на стр. VI).

На этой таблице длительности нот выражены графически горизонтальными чертами соответствующей длины. Длительность целой ноты для конкретности принята равной четырем секундам, половины, след., 2 секундам,

Таблиця поділення нот.

Движение
ноги вниз,
счет: раз

	вверх, и	вниз, два	вверх, и	вниз, три	вверх, и	вниз, четыре	и вверх, и	
1	1 ЦЕЛАЯ (4 секунды)							
2	ПОЛОВИНА (2 сек.)				ПОЛОВИНА (2 сек.)			
4	ЧЕТВЕРТЬ (1 сек.)		ЧЕТВ. (1 сек.)		(1 сек.)		(1 сек.)	
8	$\frac{1}{8}$ ($\frac{1}{2}$ с.)		$\frac{1}{8}$ ($\frac{1}{2}$ с.)					
16	$\frac{1}{16}$		$\frac{1}{16}$					

2 секундам, чверти—одній секунді, вісімки—пів секунді й шіснадцятки—чверті секунди. А дійсно протяжність нот може бути й більшою й меншою залежно від швидкості лічби («темпу», див. § IX).

V.

Крім того, на цій же таблиці подано окремі знаки мовчання (відсутности звуку), т. зв. «павзи». Відсутність звуку, що триває чотири міри і що відповідає цілій ноті, визначаємо короткою чорною рисою під лінією (—). Називаємо її «цілою павзою». Відсутність звуку, що відповідає половинній ноті—визначаємо такою самою рисою над лінією (—). Називаємо її «половинною павзою». Також і чверткова павза має вигляд (λ), восьма (γ) — і шістнадцята (ζ).

Виконуючи павзу, витримуємо відповідну кількість ударів.

VI.

Крапка в правого боку нот (або павзи) додає до неї половину її протяжності.

Отже:

$$o \cdot = o + \frac{1}{2}o$$

123456 = 1234 + 56

$$- + - = -$$

$$o \cdot = o + \frac{1}{3}o$$

123 = 12 + 3

$$\lambda + - = -$$

VII.

Легко помітити, що будь який музичний твір складається із звуків сильних (ударних) та звуків слабших. Один сильний в додаток одного або де-кількох слабших складає групу, що правильно повторюється протягом даної п'єси. Кожна така група має однакою кількість чверток. Ці групи відрізняємо одну від одної простовисними рисами, що їх ставимо завжди перед ударним (сильним) звуком. Інакше, головний наголос (акцент) («раз») стоїть на ноті, що міститься **зараз же після риси**. Віддалі між двома рисами називаємо «тактом», а самі

чверти—одной секунде, восьмой—половине секунды и шестнадцатой—четверти секунды. В действительности длительность нот м. быть и больше и меньше в зависимости от быстроты счета («темпа» см. § IX).

V.

Кроме того, на этой же таблице даны изображения особых знаков молчания, т. наз. «паузы». Молчание, продолжающееся четыре счета, соотв. целой ноте, изображается короткой жирной чертой под линейкой (—) называемой «целой» паузой, соответствующее половине изображается такой же чертой над линейкой (—) и наз. «половинной паузой». Таким же образом четвертная пауза имеет вид (λ), восьмая (γ) и шестнадцатая (ζ).

При исполнении паузы выдерживаются соответствующее число ударов.

VI.

Точка с правой стороны ноты (или паузы) прибавляет к ней половину ее длительности.

Т. образом:

$$o \cdot = o + \frac{1}{2}o$$

$$\lambda \cdot = \lambda + \gamma \text{ и т. л.}$$

VII.

Нетрудно заметить, что всякое музыкальное произведение состоит из звуков ударяемых и звуков более слабых. Один ударяемый с присоединением одного или нескольких неударяемых составляет группу, правильно повторяющуюся в течение данной пьесы и состоящую из одинакового числа четвертей. Эти группы отделяются одна от другой вертикальными чертами, которые ставятся всегда перед ударяемым звуком. Другими словами, главное ударение («раз») находится на ноте, находящейся **сейчас же после черты**. Расстояние между двумя чертами наз. «тактом», а самые черты—такто-

риси—наз. тактовими. З початку п'єси визначаємо т. зв. розмір—у вигляді дробу, де чисельник указує на скільки треба лічити, а знаменник—якій частині цілої ноти відповідає кожна міра.

Найуживаніші розміри.

$\frac{2}{4}$ —лічити раз—«два».

$\frac{3}{4}$ — „ «раз—«два», «три».

$\frac{4}{4}$ — „ «раз—«два», «три», «чотири»

$\frac{6}{8}$ або С «раз—«два», «три», «чотири», «п'ять», «шість».

Не так часто вживані розміри:

$\frac{5}{4}$, $\frac{5}{8}$, $\frac{8}{4}$, $\frac{9}{8}$, $\frac{12}{8}$, й т. д.

Підчас повільного руху поміж двох мір часто вставляємо склад «і», що поділяє кожен міру на половину. Напр.: «раз», і, «два», і, «три», і.

VIII.

Трапляються випадки, що на одну лічбу припадають три звуки однакової протяжності. Отже вони поділяють лічбу на три рівні частини й утворюють так звану «тріоль». Тріоль визначаємо трьома однаковими своєю протяжністю нотами, в дужкою й цифрою «3».

IX.

Ступінь швидкості лічби в даній п'єсі називаємо темпом. Темпи часто-густо визначаємо італійськими термінами на початку п'єси.

Подемо найуживаніші визначення темпів, починаючи від найповільнішого:

Adagio—повагом.

Andante } — середня швидкість, поволі.

Moderato }

Andantino—трохи швидче, ніж анданте, помаленьку.

Allegretto—швиденько.

Allegro, vivo, vivace—весело, швидко.

Presto—найшвидчий рух.

Крім того бувають ще значки такі:

Tempo di marcia—рухом маршевим

Tempo di valse— „ вальсу

Sostenuto— „ стримано й т. і.

Прискорення визначаємо словами:

accelerando, (скороч. accel) — прискорюючи.

Загальовання визначаємо словами:

ritardando, ritenuto, (скор. rit.), rallentando — загальовуючи.

Повернення до попереднього темпу визначаємо словами a tempo—в попереднім рухові.

X.

Щоб визначити височінь звуку, вживаємо двох систем цифрової й нотної.

У цифровій—сім ліній визначають сім струн гітарних: нижня—перший басок, друга—знизу—другу струну й т. д. Отже, верхня лінія відповідає сьомій найтоншій струні (VII). Цифра на лінії визначає ладок (починаючи від поріжка), що на ньому потрібно натиснути ту чи ту струну. Кружок або нота без цифри визначає, що треба взяти струну не натиснутою (вільно).

До цифрових визначень додаємо вже відомі з попереднього визначення протяжностей.

вими. Вначале п'єсы проставляється т. наз. розмір ввиде дроби, где числитель обозначает, на сколько нужно считать, а знаменатель—какой части целой ноты соответствует каждый счет.

Наиболее употребительные размеры:

$\frac{2}{4}$ — считать: «раз», «два».

$\frac{3}{4}$ — считать: «раз», «два», «три».

$\frac{4}{4}$ или С считать: «раз», «два», «три», «четыре».

$\frac{6}{8}$ — считать: «раз», «два», «три», «четыре», «пять», «шесть».

Реже употребляются размеры:

$\frac{5}{4}$, $\frac{5}{8}$, $\frac{8}{4}$, $\frac{9}{8}$, $\frac{12}{8}$, и т. д.

При медленных движениях между двумя счетами часто вставляется слог «и», делящий каждый счет пополам. Напр.: «раз», «и», «два», «и», «три», «и».

VIII.

Бывают случаи, что на один счет падают три звука одинаковой длительности, которые т. обр. делят счет на три равные части и образуют так наз. «триоль». Триоль обозначается тремя одинаковыми по длительности нотами охваченными скобкой и отмеченными цифрой «3».

IX.

Степень быстроты счета в данной пьесе наз. «темпом». Темпы часто обозначаются итальянскими словами вначале пьесы.

Вот наиболее употребительные обозначения темпов начиная от самого медленного:

Adagio—медленно.

Andante } — средняя скорость, умеренно.

Moderato }

Andantino — немного быстрее, чем andante.

Allegretto — не очень быстро.

Allegro, vivo, vivace — быстро, живо.

Presto — самое быстрое движение.

Кроме того встречаются обозначения:

Tempo di marcia — движение марша.

Tempo di valse — движение вальса.

Sostenuto — сдержано и проч.

Ускорение обозначается словами:

accelerando (сокращ. accel) — ускоряя.

Замедление обозначается словами:

ritardando, ritenuto (сокращ. rit.) rallentando — замедляя.

Возвращение к прежнему движению обозначается словами a tempo — в прежнем движении.

X.

Для записи высоты звука пользуются двумя системами: цифровой и нотной.

В цифровой — семь линеек изображают семь струн гитары: нижняя — первый басок, вторая снизу — вторую и т. д. Т. образом, верхняя линейка соответствует седьмой самой тонкой струне (VII). Цифра на линейке обозначает лад (считая от порожка), на котором нужно нажать данную струну. Кружок или нота без цифры указывает, что берется струна неприжатая (открытая).

К цифровым обозначениям присоединяются уже известные из предыдущего обозначения длительностей.

XI.

Нотну систему подається на п'ятьох лініях; лічимо їх знизу. Ці лінії утворюють „нотний стан“. Ноти пишемо під першою лінією, над п'ятою, на лініях, поміж лініями, на додаткових лініях і поміж ними вище й нижче нотного стану. У той час, як цифрова система визначає, головним чином, спосіб добування кожного звуку, — нотна виображає малюнок музичний, тому що в ній вищим звуком відповідають й найвище поставлені на нотному стані ноти.

Кожна нота в нотній системі має певне місце на грифі. Уміння швидко знаходити потрібну ноту на грифі, є головна передумова читання нот, а тому на вивчання цього прикладу, що йде далі, учень повинен звернути ще найбільшню увагу. Тут на верхнім рядку подано ряд звуків за нотною системою, а на нижнім зазначено за цифровою системою відповідні кожній ноті місця на грифі.

Считати на 4.

На початку нотного стану стоїть окремий знак, що називаємо його ключ соль або скрипковий ключ

XII.

У музиці маємо всього сім різних назв нот. Послідовність назв завжди однакова, а саме:

До, Ре, Мі, Фа, Соль, Ля, Сі, до, ре, мі, фа, соль, ля, сі, до,

Тому, що нот і звуків надто більше, як сім, то ці назви повторюємо декілька разів.

На гітарі, наприклад, маємо по 4 ре, мі, фа, по 3 сі і т. д.

напр.

Ряд звуків, що беремо їх за порядком їх назв (вперед або назад) — називаємо гаммою (ступеницею). Гамма дістає назву від першого свого ступня, який робить враження що найбільшю викінчености.

XII.

Нотная система пользуется пятью линейками, счет которым идет снизу и которые образуют „нотный стан“. Ноты пишутся под первой, над пятой, на линейках, между линейками, на добавочных линейках и между ними выше и ниже нотного стана. В то время, как цифровая система отмечает главным образом способ взятия каждого звука, нотная изображает рисунок музыки, т. е. в ней более высоким звукам соответствуют и более высоко написанные ноты.

Каждая нота в нотной системе имеет определенное место на грифе. Умение быстро находить нужную ноту на грифе является первым условием чтения нот, а поэтому на изучение следующего примера, учащийся должен обратить особое внимание. Здесь на верхней строчке дан ряд звуков по нотной системе, а на нижней указаны по цифровой системе соответствующие каждой ноте места на грифе.

Вначале нотного стана стоит особый знак, называемый ключ соль или скрипичный ключ

XII.

В музыке существует всего семь различных названий нот. Порядок названий всегда один и тот же, а именно:

До, Ре, Ми, Фа, Соль, Ля, Си, до, ре, ми, фа, соль, ля, си, до,

Т. е. нот и звуков гораздо больше, чем семь, то эти названия повторяются по несколько раз.

На гитаре, например, имеется по 4 ре, ми, фа, по три си и т. д.

Ряд звуков, взятых в порядке их названий (прямою или обратною); наз. гаммой, именуемой по ее первой ступени, т. е. по звуку, производящему впечатление наибольшей законченности.

(У далі наведеним прикладі цей звук, а саме «до», що повторюється на рівній височині і по його означенню NB, дає назву всій гамі).

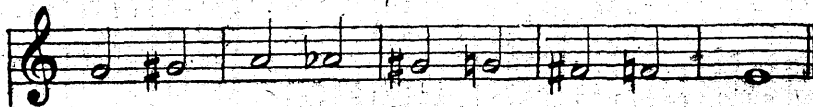
(В наступному прикладі цей звук, а саме «до», повторюється на різній висоті і означений NB, дає назву всій гамі).

XIII.

Розглядаючи цей приклад, не трудно помітити, що іноді переходу одної ноти до суміжної відповідає перехід від одного лада до ближчого суміжного—(у випадках, що визначено дужкою), наприклад: Мі IV-2—Фа IV-3 або Сі VII-9—До VII-10, а в інших випадках двом суміжним нотам відповідають лади через один, наприклад. Фа VII-3—Соль VII-5 або Ля VII-7—Сі VII-9.

Щоб визначити звуки, які відповідають тим пропущеним ладкам, вживаємо знаків, т. зв. хроматичних, їх ставимо поруч з уже відомими нам нотами. Таких знаків два: діз (#), що визначає підвищення звуку, і бемоль (b), що визначає зниження його. Отже, щоби визначити звук, який відповідає, наприклад, VII-6, тобто такий, що міститься поміж соль VII-5 і ля VII-7, треба або підвищити соль за допомогою діза, або знизити ля за допомогою бемоля. Взагалі, для підвищення—беремо ближчий суміжний ладок у бік кобилки від того лада, що йому відповідала б непідвищена нота, а для зниження—теж суміжний ладок, тільки в бік поріжка.

Така підвищена або понижена нота аберігає свою назву, тільки в додатком до неї слів: діз або бемоль (напр. соль діз або ля бемоль). Знаки діз і бемоль—ставимо завжди перед ноткою, (ліворуч), до якої вони стосуються. Наприклад:

Завжди діз і бемоль зберігають свою силу щодо ноти протягом всього такту. Якщо ж після такої підвищеної або зниженої ноти потрібно взяти звук первісної височини, то перед нею ставимо знак відмовлення „да сі в н и к“ (безар), що має такий вигляд: $\bar{\cdot}$.

XIV.

Крім знаків (хроматичних), що мають силу протягом одного такту („випадкових“), часто вживаємо знаки, що

XIII.

При розгляді цього прикладу не трудно помітити, що іноді переходу с одної ноти на сусідню відповідає перехід с одного лада на ближчий сусідній (в випадках, отмечених скобкою), наприклад: Ми IV-2—Фа IV-3 или Си VII-9—До VII-10, а в остальных случаях двум соседним нотам соответствуют лады через один, наприклад. Фа VII-3—Соль VII-5 или Ля VII-7—Сі VII-9.

Для изображения звуков, соответствующих этим пропущенным ладам, употребляются особые знаки (т. наз. хроматические), присоединяемые к уже известным нам нотам. Этих знаков два: диэз (#), служащий для повышения звука, и бемоль (b), служащий для понижения звука. Следовательно, чтобы изобразить звук, соответствующий, напр., VII-6, т. е. находящийся между Соль VII-5 и Ля VII-7, нужно либо повысить соль с помощью диэза, либо понизить ля с помощью бемоля. Вообще при повышении берется ближайший соседний лад в сторону подставки от того лада, которому бы соответствовала неповышенная нота, а при понижении тоже соседний лад, но в сторону порожка. Такая повышенная или пониженная нота сохраняет свое название, но с присоединением к нему слов: диэз или бемоль (напр. Соль диэз или Ля бемоль). Знаки диэз и бемоль ставятся всегда перед нотой (с левой стороны от ноты) к которой относятся. Наприм.:

XIV.

Кроме знаков (хроматических), имеющих действие в продолжение одного такта („случайных“), часто встре-

стоять в нотному стані спочатку і зберігають свою силу протягом всієї п'єси. Такі знаки ставимо завжди обіч

ключа , й називаємо їх ключевими. Вони діють на всі однойменні ноти (наприклад на всі фа) де-б вони не містилися, виключаючи винятки, коли перед нотою є знак басівник (бекар b).

Місця на грифі всіх нот, що їх вживаємо під час ігри на гітару, — зазначені на далі виписаній „таблиці гітарного грифа“ (див.).

XV.

Знаки, що визначають виконання.

ff fortissimo фортисімо—дуже голосно.

f forte—форте—голосно.

mf mezzo forte мецо форте—середня сила.

p piano піано—тихо.

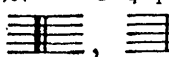
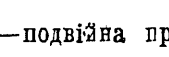
pp pianissimo—піанісімо—дуже тихо.

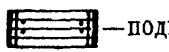
\llcorner або *cresc. endo*—крещендо—підсилюючи звук.

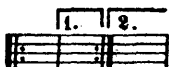
\lrcorner або *dimin. endo*—димиуендо—зменшуючи звук

sf або \succ sforzando—sforzando визначити ноту, акцент.

\smile або \smile фермата невизначена затримка руху.

, —подвійна простовисна риса, що поділяє частини п'єси або визначає кінець п'єси.

—подвійна простовисна риса з двома крапками збоку. Поміж такими рисами міститься частина п'єси, що треба її програти вдруге (повторити). Крапки ставимо в „внутрішньої“ сторони.

—пріма вольта, секунда вольта—

квадратові дужки, що охоплюють один або декілька останніх тактів тої частини п'єси, що повторюється. Під час цього повторення такти, що їх охоплюють дужки з цифрою „1“—проминаємо.

Fine—фіне—визначає кінець п'єси.

Da Capo al Fine—або *DC. al F.*—да капо аль фіне визначає, що догравши до цих слів, слід знов почати спочатку й програти до слова *Fine*.

Dal Segno $\text{\$}$ *al Fine*—Даль сеньо $\text{\$}$ аль фіне—теж саме що й попереднє, тільки починати не спочатку, а від знаку $\text{\$}$

Da Capo або *D. C.*—визначає повторення всієї п'єси в самого початку.

XVI.

Визначення специфічних засобів гітарної гри:

$\{$ *arpeggiato*—арпеджіато, хвиляста простовисна риса вподовж акорду, визначає, що окремі тони акордні виконуємо не одночасово, а швидко послідовно, починаючи від нижнього звуку. Арпеджіато на гітарі часто виконуємо поковзом одним пальцем правої по декількох струнах.

\frown *Legato*—легато. Цей знак, який вживають у музиці, щоби визначити взагалі плавність у виконанні, на гітарі визначає певний засіб, а саме: деяку частину звуків добувається без допомоги правої—вдарами пальців лівої по струнах; коли йдемо догори й щипанням пальцями лівої, коли йдемо донизу. Для чіткого досконалого виконання слід набутти певні звички.

чаються знаки, поставленні вначале нотного става и сохраняющие свое действие на ноту, на линейке которой они поставлены, втечение всей пьесы. Будучи

расположены возле ключа , такие знаки называются ключевыми и действуют на все одноименные ноты (наприм. на все фа) где бы те ни находились, за исключением случаев, когда перед нотой стоит знак бекар (b).

Места на грифе всех употребляемых на гитаре нот показаны на прилагаемой „таблице гитарного грифа“ (см.).

XV.

Знаки исполненья.

ff—фортиссимо—очень громко.

f—форте—громко.

mf—мецо-форте—со средней силой.

p—пиано—тихо.

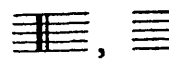
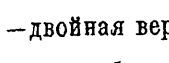
pp—пианиссимо—очень тихо.

\llcorner или *cresc.*—крещендо—усиливая звук.

\lrcorner или *dimin.*—димиуэндо—уменьшая звук.

sf или \succ —сфорцандо—выделить ноту, акцент.

\smile или \smile —фермата—неопределенная задержка движения.

, —двойная вертикальная черта, разделяющая части пьесы или обозначающая конец пьесы.

—двойная вертикальная черта с двумя точками сбоку. Между такими чертами помещается повторяемая часть пьесы, при чем точки помещены со „внутренней“ стороны.

—пріма вольта, секунда вольта—

квадратные скобки, охватывающие один или несколько последних тактов повторяющейся части пьесы. При повторении такты, охваченные скобкой с цифрой „1“ пропусаются.

Fine—фіне—обозначает конец пьесы.

Da Capo al fine или *DC. al F.*—да капо аль фіне—обозначает, что доигравши до этих слов, нужно опять начать сначала и проиграть до слова *Fine*.

Dal Segno $\text{\$}$ *al Fine*—Даль сеньо $\text{\$}$ аль фіне—тоже, что и предыдущее, но начинать не сначала, а от знака $\text{\$}$

Da Capo или *D. C.*—обозначает повторение всей пьесы с самого начала.

XVI.

Обозначения специфических приемов гитарной игры.

$\{$ *arpeggiato*—арпеджіато, волнистая вертикальная черта вдоль аккорда, обозначает, что отдельные тоны аккорда берутся не одновременно, а в быстрой последовательности, начиная от нижнего звука. Арпеджіато на гитаре часто исполняется скольжением одного пальца правой руки по нескольким струнам.

\frown *Legato*—легато. Этот знак, применяемый в музыке для обозначения вообще плавности исполнения, на гитаре означает особый прием, состоящий в том, что часть звуков извлекается без помощи правой руки ударами пальцев левой руки по струнам при ходе вверх и щипком пальцами левой руки при ходе вниз. Для четкого исполнения требуется значительный навык.

Флажолети або гармонічні звуки добуваємо не притискуючи струну до ладка, а засобом легкого торкання пальцем до струни проти 12-го, 7-го й 5-го ладків. Через це струна звучить не по всій своїй довжині, а рівними окремими частками. Звучність флажолетів дуже слабка, проте повна таємничої краси. Визначаємо флажолети цифрою лада (12, 7 або 5), в додатком до неї хвилястої риси.

Засіб „барре“ полягає в тім, що один з пальців лівої кладаємо поміж ладками поперек всього грифа, притискуючи одночасово всі струни. Визначаємо його цифрою пальця, додаючи простовисну рису вдовж акорду.

XVII.

Акордом називаємо одночасове сполучення декількох звуків. Гітара є такий інструмент, що дуже зручний, до гри акордами. Коли маємо нотну запис, то акорди визначаємо нотами, що йдуть одна над одною. Виконавець повинен знати найуживаніші акорди та їх послідовні ходи (т. зв. гітарні каденції).

XVIII.

Звуки, що складають даний акорд, можемо виконувати й вроздріб: тоді утворюється різні малюнки—«фігурації». Підчас такого виконування пальці лівої кладаються на своїх ладках, пальці правої перебирають струни. Це—типовий гітарний акомпанімент для голосу або для іншого інструмента, що виконує мелодію. Подаємо нарешті вразки фігурації, що їх побудовано на акордах вищенаведених каденцій.

Флажолети или гармонические звуки извлекаются не с помощью прижатия струны к ладу, а путем легкого прикосновения пальца к струне против 12-го, 7-го и 5-го ладов, благодаря которому струна звучит не всей своей длиной, а равными самостоятельными частями. Звучность флажолетов очень слаба, но полна таинственной прелести. Обозначаются флажолеты цифрой лада (12, 7 или 5), с прибавлением к ней волнистой черты.

Прием «барре» состоит в том, что один из пальцев левой руки кладется между ладами поперек всего грифа, прижимая одновременно все струны. Обозначается он цифрой пальца с присоединением вертикальной черты вдоль аккорда.

XVII.

Акордом называется одновременное сочетание нескольких звуков. Гитара является инструментом, в высшей степени приспособленным к игре аккордами. При нотной записи аккорды изображаются нотами, расположенными одна над другой. Играющий на гитаре должен знать наиболее употребительные аккорды и их последования (т. наз. гитарные каденции).

XVIII.

Звуки, входящие в состав данного аккорда, могут браться и в разбивку, образуя различные рисунки—«фигурации». При этом пальцы левой руки неподвижно лежат на своих ладах, пальцы же правой руки перебирают струны. Это—типичный гитарный акомпанімент голосу или другому інструменту, исполняющему мелодію. Вот образцы фігурації, побудованих на акордах вищеприведених каденцій.

I (аккорды первой каденции)

II (акк. второй кад.)

Musical notation for sections I and II. Section I (left) consists of two staves with chords and a melodic line. Section II (right) consists of two staves with chords and a melodic line. The notation includes treble and bass clefs, a common time signature, and various musical symbols such as slurs and accents.

III (акк. третьей кад.)

Musical notation for section III. It consists of two staves with chords and a melodic line. The notation includes treble and bass clefs, a common time signature, and various musical symbols such as slurs and accents.

IV (акк. четвертой кад.)

Musical notation for section IV. It consists of two staves with chords and a melodic line. The notation includes treble and bass clefs, a common time signature, and various musical symbols such as slurs and accents.

V (акк. пятой кад.)

VI (акк. шестой кад.)

Musical notation for sections V and VI. Section V (left) consists of two staves with chords and a melodic line. Section VI (right) consists of two staves with chords and a melodic line. The notation includes treble and bass clefs, a common time signature, and various musical symbols such as slurs and accents.

Гітарний вальс 1 Гитарный вальс

Tempo di Valse.

Musical score for 'Гітарний вальс 1' (Guitar Waltz 1). The score is written for guitar in 3/4 time with a key signature of one sharp (F#). It consists of two systems of two staves each. The upper staff contains the melodic line with various note values and rests. The lower staff contains the guitar accompaniment with chord diagrams and fingering numbers (1-5) indicated below the notes.

Хаз булат удалой 2 Хаз булат удалой

Andante.

пісня.

Musical score for 'Хаз булат удалой 2' (Hazz Bulat Udaloj 2). The score is written for guitar in 3/4 time with a key signature of one sharp (F#). It consists of two systems of two staves each. The upper staff contains the melodic line. The lower staff contains the guitar accompaniment with chord diagrams and fingering numbers (1-5) indicated below the notes.

Баламути 3 Баламути

Moderato.

народна пісня.

Musical score for 'Баламути 3' (Balamuti 3). The score is written for guitar in 3/4 time with a key signature of one sharp (F#). It consists of two systems of two staves each. The upper staff contains the melodic line. The lower staff contains the guitar accompaniment with chord diagrams and fingering numbers (1-5) indicated below the notes.

Швидкі як хвилі 4 Быстры как волны

пісня

Moderato.

Хор з оп. Катерина 5 Хор из оп. Катерина

Муз. Аркаса.

Moderato.

Сміло, товариші, в ногу 6 Смело, товарищи, в ногу

Tempo di marcia.

По улице мостовой 7 По улице мостовой

Con moto.

народна пісня

The first system of music for 'По улице мостовой' consists of two staves. The upper staff is in treble clef with a 2/4 time signature, featuring a melody of eighth and quarter notes. The lower staff is in bass clef with a 2/4 time signature, providing a harmonic accompaniment with chords and single notes.

The second system continues the piece and includes two first and second endings. The first ending leads back to the beginning of the piece, while the second ending concludes it. The notation includes repeat signs and first/second ending markings.

Чарівний вальс 8 Волшебный вальс

Tempo di Valse.

Муз. А. Фишер.

The first system of 'Чарівний вальс' is in 3/4 time and features a waltz-like melody. The upper staff is in treble clef, and the lower staff is in bass clef. The lower staff includes detailed fingering numbers for the left hand.

The second system continues the waltz melody and accompaniment. It includes repeat signs and first/second ending markings. The lower staff continues with fingering numbers.

The third system concludes the piece with a final cadence. The notation includes repeat signs and first/second ending markings. The lower staff continues with fingering numbers.

Бубенци 9 Бубенцы

Moderato.

Allegretto.

Місяцю ясний 10 Месяц ясный

в оп. ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЕМ

из оп. ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЕМ

Муз. Гулак-Артемовського.

Moderato.

p *f*

riten. *fa tempo* *priten.*

Moderato.

Гавот 11 Гавот

Муз. Глюка.

Два песики 12 Две собачки

Вальс

Вальс

Tempo di Valse.

*) Прим. Перестройти перший басок так, щоби, притиснутий на 7 ладку, подав звук II^{го} баска, т. т. на тон нижчий від звичайного строя.

*) Прим. Перестройти первый басок так, чтобы он, нажатый на 7 ладу, дал звук II^{го} баска, т. е. на тон ниже нормального строя.

Санта Лючія 13 Санта Лючія

Moderato.

Неаполітанська народня пісня

Musical score for 'Санта Лючія' (Santa Lucia). It consists of two systems of music. The first system has a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 3/4 time signature. The second system has a bass clef and a 3/4 time signature. The music is written in a style typical of early 20th-century sheet music, with various ornaments and dynamics.

„Как у наших ворот“ 14 „Как у наших ворот“

Allegretto.

Російська народня пісня

Musical score for '„Как у наших ворот“' (Like at our gates). It consists of two systems of music. The first system has a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 2/4 time signature. The second system has a bass clef and a 2/4 time signature. The music is characterized by a lively, rhythmic melody.

Хусточко 15 Хусточко

українська народня пісня

Протяжно.

Musical score for 'Хусточко' (Little shawl). It consists of two systems of music. The first system has a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a common time signature (C). The second system has a bass clef and a common time signature (C). The music is slow and features a long, melodic line with various ornaments and dynamics. There are first and second endings marked at the end of the piece.

Ми ковалі 16 Мы кузнецы

революційна пісня

Vivo.

Musical score for 'Ми ковалі' (We are blacksmiths). It consists of two systems of music. The first system has a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a common time signature (C). The second system has a bass clef and a common time signature (C). The music is fast and rhythmic, with a strong, driving melody.

Полька 17 Полька

Allegretto.

„Камаринська“ 18 „Камаринская“

Allegro.

обаб. Дежер-Шенка

Вальс 19 Вальс

з оп. СИЛВА

на оп. СИЛВА

Муз. Е. Кальмана.

Valse lento.

Карапет 20 Карапет

наурська дзвоника

Allegro moderato.

За Уральським хребтом 21 За Уральським хребтом

народня пісня

Andante.

The first system of the musical score consists of two staves. The upper staff is in treble clef and the lower staff is in bass clef. The music is written in a key with one sharp (F#) and a 3/4 time signature. The first ending is marked with a '1.' and the second ending with a '2.'. The notation includes various rhythmic values such as eighth and sixteenth notes, and rests.

Коли розлучаються двоє 22 Когда разлучаются двое

Муз. М. Лисенка.

The second system of the musical score consists of two staves. The upper staff is in treble clef and the lower staff is in bass clef. The music continues in the same key and time signature. The notation includes various rhythmic values and rests.

The third system of the musical score consists of two staves. The upper staff is in treble clef and the lower staff is in bass clef. The music continues in the same key and time signature. The notation includes various rhythmic values and rests.

The fourth system of the musical score consists of two staves. The upper staff is in treble clef and the lower staff is in bass clef. The music continues in the same key and time signature. The notation includes various rhythmic values and rests.

The fifth system of the musical score consists of two staves. The upper staff is in treble clef and the lower staff is in bass clef. The music continues in the same key and time signature. The notation includes various rhythmic values and rests.

Allegretto.

саратовская частушка

Musical score for the first piece, 'Золотистый золотий 23 Золотистый золотой'. It consists of a treble clef staff with a 3/4 time signature and a guitar accompaniment staff below it. The guitar staff includes fret numbers (e.g., 18, 12, 10, 5, 6, 6, 5, 1) and circled chord diagrams. The piece is marked 'Allegretto.' and is identified as a 'саратовская частушка'.

Continuation of the musical score for the first piece, showing further notation and guitar accompaniment. The guitar staff continues with fret numbers and circled chord diagrams.

Коло струмка 24 У ручья

Tempo di Valse.

Вальс

Вальс

Муз. М. Кодейска.

Musical score for the second piece, 'Коло струмка 24 У ручья'. It consists of a treble clef staff with a 3/4 time signature and a guitar accompaniment staff below it. The guitar staff includes circled chord diagrams. The piece is marked 'Tempo di Valse.' and is identified as a 'Вальс' by 'Муз. М. Кодейска.'.

Continuation of the musical score for the second piece, showing further notation and guitar accompaniment. The guitar staff continues with circled chord diagrams.

Final continuation of the musical score for the second piece, showing further notation and guitar accompaniment. The guitar staff continues with circled chord diagrams.

D. S. ff al Fine.

Військовий марш 25 Военный марш

Tempo di Marcia.

Муз. Ф. Шуберга.

Fine.

Дивлюсь я на небо 26 Гляжу я на небо *D.S. al Fine.*

Українська думка

Муз. В. Заремби.

Andante.

Вперед народ йди 27 Вперед народ иди

Вальс 28 Вальс

Tempo di Valse.

Муз. С. Байнес.

The first system of musical notation consists of two staves. The upper staff is in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 3/4 time signature. It contains a melodic line with eighth and sixteenth notes, some beamed together, and rests. The lower staff is in bass clef and contains a bass line with chords and single notes, including circled numbers 2, 3, and 4. There are also some 'A' markings below the staff.

The second system of musical notation continues the piece. The upper staff has a melodic line with a prominent upward slant. The lower staff features a bass line with circled numbers 2, 3, and 4, and some 'A' markings.

The third system of musical notation shows further development of the melody and bass line. The upper staff has a melodic line with a downward slant. The lower staff has a bass line with circled numbers 2, 3, 4, 5, and 6, and some 'A' markings.

The fourth system of musical notation continues the piece. The upper staff has a melodic line with a downward slant. The lower staff has a bass line with circled numbers 5, 6, 7, and 8, and some 'A' markings.

The fifth system of musical notation concludes the piece. The upper staff has a melodic line with a downward slant. The lower staff has a bass line with circled numbers 5, 6, 7, and 8, and some 'A' markings.

На мигъ з'явилися мені тоді 29 На мигъ явилися вы мне тогда

з оп. „ТРАВИАТА“

из оп. „ТРАВИАТА“

Муз. Верди.

Andantino

3 4

3 4

a tempo

rit.

a tempo

rit.

Гюльчера 30 Гюльчера

Andantino.

Вірменська мелодія

The first system of music consists of two staves. The upper staff is in treble clef with a 4/4 time signature and a piano dynamic marking. The lower staff is in bass clef with a 4/4 time signature. The music is in a key with one sharp (F#) and features a melodic line in the treble and a harmonic accompaniment in the bass.

The second system continues the piece and concludes with a 'Fine.' marking. It maintains the same two-staff structure and musical characteristics as the first system.

The third system includes first and second endings, marked '1.' and '2.' respectively. The notation continues across two staves, with the first ending leading to a repeat and the second ending providing an alternative conclusion.

D.S. al Fine.

Вальс

31

Вальс

з оп. КОРНЕВИЛЬСЬКІ ДЗВОНИ

из оп. КОРНЕВИЛЬСКИЕ КОЛОКОЛА

Муз. Планкета.

Tempo di Valse.

The first system of the waltz is written on two staves. The upper staff is in treble clef with a 3/4 time signature and a key signature of one sharp (F#). The lower staff is in bass clef with a 3/4 time signature. The music is in a key with one sharp and features a melodic line in the treble and a harmonic accompaniment in the bass.

The second system continues the waltz on two staves, maintaining the same musical characteristics as the first system.

Дует 33 Дует

з оп. ВИНОВА КРАЛЯ

из оп. ПИКОВАЯ ДАМА

Муз. П. Чайковского.

Andantino.

Мазурка № 2 34 Мазурка № 2

Муз. Г. Венявского.

Tempo di Mazurka

p

Lento

Fine. *p*

pp

Da Capo al Fine.

Дарлинг 35 Дарлинг

Allegro.

The image displays a musical score for a piece titled "Дарлинг 35 Дарлинг" (Darling 35 Darling). The score is written in 2/4 time and features a key signature of one sharp (F#). It consists of six systems of music, each with a treble and bass staff. The first system begins with a forte (*sf*) dynamic marking. The music is characterized by rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. The score concludes with a double bar line and the initials "D.G." in the bottom right corner.

Марш 36 Марш

из оп. ФАУСТ.

из оп. ФАУСТ.

Tempo di marcia:

Муз. Ш. Гуно.

The first system of musical notation consists of two staves. The upper staff is in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). It begins with a piano (*p*) dynamic marking. The lower staff is in bass clef, also in common time, and begins with a piano (*p*) dynamic marking. Both staves feature a series of chords and triplets of eighth notes.

The second system continues the musical piece with two staves. The upper staff (treble clef) and lower staff (bass clef) maintain the same key signature and time signature. The music continues with various rhythmic patterns, including triplets and chords.

The third system of musical notation consists of two staves. The upper staff (treble clef) begins with a forte (*f*) dynamic marking. The lower staff (bass clef) also begins with a forte (*f*) dynamic marking. The music continues with complex rhythmic patterns and triplets.

The fourth system of musical notation consists of two staves. The upper staff (treble clef) and lower staff (bass clef) continue the piece with various rhythmic patterns and triplets. The system concludes with a double bar line.

Червона гвардія 37 Красная гвардия

Tempo di marcia.

Musical score for 'Червона гвардія 37 Красная гвардия'. It consists of three systems of two staves each. The first system starts with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 6/8 time signature. The music is written in a march style with various rhythmic patterns and chordal accompaniment. The second system continues the melody and accompaniment. The third system concludes the piece with a double bar line.

Авіо-марш 38 Авио-марш

Tempo di marcia.

„ВСЕ ВЫШЕ“

Musical score for 'Авіо-марш 38 Авио-марш'. It consists of four systems of two staves each. The first system starts with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 2/4 time signature. The music is written in a march style with various rhythmic patterns and chordal accompaniment. The second system continues the melody and accompaniment. The third system continues the melody and accompaniment. The fourth system concludes the piece with a double bar line.

The first system of the musical score consists of two staves. The upper staff is in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 4/4 time signature. It contains a melodic line with various note values and rests. The lower staff is in bass clef and contains a guitar accompaniment with chords and single notes, including some circled notes. The system concludes with a double bar line.

Інтернаціонал 39 Интернационал

The second system of the musical score consists of two staves. The upper staff continues the melodic line from the first system. The lower staff continues the guitar accompaniment, featuring a series of chords and single notes, with several circled notes. The system concludes with a double bar line.

The third system of the musical score consists of two staves. The upper staff continues the melodic line. The lower staff continues the guitar accompaniment, with a consistent pattern of chords and single notes, including circled notes. The system concludes with a double bar line.

The fourth system of the musical score consists of two staves. The upper staff continues the melodic line. The lower staff continues the guitar accompaniment, with a consistent pattern of chords and single notes, including circled notes. The system concludes with a double bar line.

